

nogen Nytte i Sagen at gjentage, hvad der deels af mig paa Comitens Vegne, deels af forskjellige Medlemmer af Forsamlingen er anført derimod. Jeg kan nemlig ikke antage, at Forsamlingen nu skulde være tilbøielig til at erklære sig for et Amendement, der næsten falder sammen med dem, den nylig har erklæret sig imod.

Solberg: Det være mig tilladt at yttre nogle Ord med Hensyn til det, som er blevet udtalt om denne Sag ved den anden Behandling, efterat jeg havde talt 2 Gange og altsaa ikke kunde komme til at indlade mig videre paa Sagen. Det blev navnlig yttret af den høitagtede Indenrigsminister, at jeg ved at anføre Taasinge, havde taget Hensyn til en meget liden Localitet; men naar den høitagtede Indenrigsminister vil efterlase, hvad jeg har sagt, saa vil han see, at jeg har talt om samlede Godser i Almindelighed, og kun her anført Taasinge som Exempel. Jeg maa ogsaa, naar den høitagtede Indenrigsminister har sagt, at han ikke veed, om Sagen ikke maaffee er dreven til den yderste Spids netop paa dette Sted, tillade mig at bemærke, at jeg aldeles ikke har sagt, at noget Saadant er skeet paa Taasinge, men blot sagt, at det kunde skee; jeg har ikke sagt, og jeg vil saavidt det staaer i min Magt, aldrig sige saadant, og aldrig uden allerhøieste Nødvendighed berøre, hvad der er skeet paa et enkelt Sted. Jeg kunde meget godt have anført mangfoldige Exempler paa Misbrug, men anseer det hverken for net eller ret, at gjøre det paa dette Sted. Jeg troer heller ikke, det er nødvendigt, at gaae ind paa, hvad der skeer, det er nok at kunne vise, at det kan skee; det er nok, siger jeg, fordi der saa allerede efter min Formening er Opfordring for Regjeringen til at forhindre, at det ikke skal skee. Naar den ærede Ordfører ved forrige Behandling af Sagen har sagt eller tydet hen paa, at Interessen maatte bevæge Godseieren til ikke at nægte nogen Mand, som kunde betale, og som kunde være gavnlig for Sognet, Bopæl hos Fæstere, saa vil jeg ikke nægte, at Interessen er en meget vigtig Drivvædder til de menneskelige Handlinger. Jeg vil ingenlunde nægte, at i Almindelighed vil den fornuftige og velsindede Godseier ikke

alene, fordi det er hans Interesse, men fordi han føler det Rigtige deri, ogsaa gaae ind derpaa. Men lader os være oprigtige i denne Henseende. En Godseier er underkastet de samme Skøbeligheder, som alle vi andre Dødelige ere underkastede; det er ikke alene Interesse, der bevæger det menneskelige Hjerte, men der gives saa mange andre Lidenskaber; der er Forsængelighed, der er Herfeshyge og saameget Andet, der kan bevæge det menneskelige Hjerte, og mange Gange gjøre Menneskene aldeles blinde ikke blot for hvad der er deres egentlige Fordeel, men ogsaa for hvad der er deres Medmenneskers Bedste. Jeg vil aldeles ikke omtale, at det jo ogsaa kan skee, at en Godseier kan paa Grund af menneskelig Svaghed eller andre Omstændigheder komme i en Tilstand, der gjør ham aldeles udygtig til at afgjøre, hvad der er hans Bønders sande Gavn. Hvad nu angaaer Contractsfriheden, saa maa vi dog indrømme, at ligesom Staten allerede flere Gange har indgrebet i den, og gjort Indskrænkninger i den, saaledes er der dog, om end ogsaa nu det Amendement, der er stillet, forkastes, naar vi indrømme det, som den provisoriske Lov har bestemt og antaget, allerede der gjøbrt en Indskrænkning i Contractsfriheden. Med Hensyn til det, som er yttret af den ærede første Landstingsmand for 3die Valgkreds (Kierkegaard) om, at jeg og et andet æret Medlem af denne Forsamling havde stillet Sagen paa Spidsen, maa jeg tillade mig at bemærke, at jeg troer, at enhver Landstingsmand har Ret til at stille Sagen paa hvilken Ende han vil, uden dertil at behøve nogen særlig Tilbedelse. Det har undret mig, at det ærede Medlem netop har forarget sig derover, da han ellers ikke synes at være nogen Gader af forskellige Slags Spidser, og jeg maa derhos tillade mig at bemærke, at der vistnok ere Mange, der snarere ynde den brede Ende af en Sag, og at det derfor kan være ret godt, at Enkelte stille den paa den spidse, for at man kan see hvorledes den da tager sig ud. Men jeg maa endvidere bemærke, at jeg ingenlunde kan indrømme, at jeg, ved at bruge Taasinge som et oplysende Exempel paa hvad jeg vilde godtgjøre, har stillet Sagen paa Spidsen; thi det at kunne erholde en Løge eller en Dyrsløge, og at skaffe